

Skrivnosti Laškega

Fotografija: Shutterstock

Kaj ima William Shakespeare skupnega z Laškim? Kdo je bil skrivni dobrotnik Primoža Trubarja? Kaj je v Laškem počel Valvasor?

Ali ste vedeli, da 21. februarja obeležujemo dan turističnih vodnikov? Na ta dan tudi v Sloveniji organizirajo vodenja po različnih lokacijah, njihov namen pa je predstaviti dejavnost in njihov poklic širši javnosti. Zato smo tokrat poklicali predsednico Združenja turističnih vodnikov Dunjo Olgo Bohorič in jo povprašali za namig, kje v državi je bila sama deležna imenitnega turističnega vodenja in odkrivanja zanimivih koticov, ki so širši javnosti mogoče nekoliko manj znani. Usmerila nas je v mesto, ki ga večina pozna le po odličnem pivu in zdravilni termalni vodi, čeprav skriva nadvse zanimive zgodbe iz preteklosti. Bi se v družbi turističnega vodnika Tomaža Majcna podali na skupno odkrivanje Laškega in njegovih skrivnosti?

V njegovi družbi boste dobili odgovore na številna vprašanja, ki bi jih sicer zamažali. Pripravljeni? Kaj ima William Shakespeare skupnega z Laškim? Kdo je bil skrivni dobrotnik Primoža Trubarja pri tiskanju knjig v slovenskem jeziku? Zakaj je najlepši most v mestu črne barve? Kateri košček Laškega je bil naslikan na našem nekdanjem denarju in kateri je na slovenskem evru? Kaj je v Laškem počel Valvasor in kako so skrbeli za revne in ostarele tržane? Ali so bili prej grofje ali grb? Kdo je na oslu jezdil po mestu in kakšno povezavo ima to s pivom? Zakaj Pivo in cvetje ni le enodnevna prireditev? Kakšne zamisli je z Laškim imel Jože Plečnik? Seveda vam vseh odgovorov ne moremo izdati, saj jih boste lahko v tem mesecu spoznavali v

družbi omenjenega turističnega vodnika, nekaj pa vam jih bomo razkrili.

Želel je prevesti vse Shakespeareove drame

Pa najprej pojasnimo povezavo Laškega z Williamom Shakespearom. Vezni člen med njima je bil Shakespearov prevajalec Dragotin Šauperl (1840–1869), ki se je že v gimnaziji zanimal za svetovno slovstvo. Ker se je bil namenil za misijonarja v Ameriko, se je začel v semenišču učiti angleščine. Znanje tega tujega jezika in slovstvene vrednote so ga privedle do prevajanja Shakespeara: v Laškem je leta 1865 končal Hamleta, leta 1866 napisal uvod in Shakespearov življenjepis, nakar se je lotil Kralja Leara. Naj kot zanimivost pove-
mo, da je bil njegov prevod Hamleta iz leta

1867 pozneje opora Ivanu Cankarju pri njegovem prevodu. Zdaj torej veste.

Pa vas zanima tudi, kdo je bil skrivni dobrotnik Primoža Trubarja pri tiskanju knjig v slovenskem jeziku in kako se ta zgodba povezuje z Laškim? Govorimo o Mihaelu Tiffernusu, humanistu, profesorju in vzgojitelju württemberskega princa Krištofa. Še danes velja za enega najslavnejših humanistov 16. stoletja. Še kot otroka so ga ujeli Turki, pri Laškem so ga izgubili ali pa jim je sam pobegnil. A našel ga je ugleden Laščan Erazem Stich, ki ga je posinovil, poslal na dunajsko univerzo in ga materialno podpiral. Študiral je svobodne umetnosti in teologijo ter postal magister.

Laške toplice v času rimske vladavine

Leta 1527 je postal humanistični vzgojitelj württemberskemu princu Krištofu. Princ v Tiffernusu ni imel samo dobrega učitelja, temveč tudi zvestega prijatelja in preudarnega svetovalca. Kasneje je Krištof zaupal Tiffernusu pomembne vladne posle in ga postavil za svojega kanclerja. Obenem je bil profesor na univerzah v Würtembergu in Tübingenu. In kako je bil Tiffernus pomemben za slovenski kulturni razvoj? Podpiral je kranjsko študentsko ustanovo, študentom teologije pa je zapustil svojo bogato knjižnico. Verjetno je tudi pridobil Krištofovo naklonjenost za tisk prvih slovenskih knjig na Würtemberskem in izid Trubarjevih prvencev. Razkrili smo vam še eno skrivnost, vse druge pa vam bo pojasnil turistični vodnik ... Laško ima sicer dolgo in pestro zgodovino. Prvi najstarejši prebivalci so se tu naselili že

v mlajši kameni dobi. V Brezah in v Šmarjeti so iz te dobe izkopali kamnite sekire, nože, kladiva in uteži. V Padežu so našli prazgodovinske gomile – žarne grobove iz novejšje železne dobe. Pripadajo ilirskim Japodom, ki so v te kraje prišli pred 3000 leti. Okoli leta 400 pr. n. št. so se tu začeli naseljevati keltski Latobiki, v letih 34 – 33 pr. n. št. pa so kraje zasedli Rimljani, ki so tu ostali 500 let, laške toplice pa so bile obiskovane že v času rimske vladavine. V Rimskih Toplicah so našli ostanke rimskih stavb, rimski mozaični tlak, kamnit bazen in še bi lahko naštevali.

Danes vam bodo zanimivo preteklost pričarali tudi stari trgi in ozke ulice, ki se prepletajo s sodobnostjo in pripovedujejo zgodbo Laškega. V starem mestnem jedru ne smete mimo občinske stavbe oziroma Graščine Lilijskih, ki jo je dal postaviti grof Janez Vajkard Vetter von der Lilie, na kar opozarja rodbinski grb grofov Lilijskih, vzdignan na portal z letnico 1676. Dvorišče s starim vodnjakom je danes prizorišče številnih prireditvev, na vrhu stopnišča, ki vodi v stolp, pa je moč videti spominsko »jurklostersko ploščo«, ki je bila prvotno vzdignana ob vhodu v kartuzijo v Jurklostru v čast vojvodi Leopoldu VI.

Valvasorjev trg v Laškem je dobil ime po Janezu Krstniku Valvasorju, ki je bil eden izmed zakupnikov laške gosposčine (1554–1581). Po njegovi zaslugi so v Laškem obnovili in zgradili veliko pomembnih stavb. Valvasorjev trg je eden izmed treh trgov (poleg Orožnovega in Aškerčevega), ki dajejo Laškemu svojevrsten pečat in s svojo tradicijo podarjajo utrip mesta. Nekaj posebnega je tudi

■ **Gradu Tabor naj bi stal že v 11. stoletju in je bil dolga leta v lasti slavnih grofov Celjskih.**

nekdanji Trški špital, zgrajen okoli leta 1440. Stavba je pomembna tudi zaradi razvoja pivovarstva, saj je lektor in medicinar Franc Geyer preuredil prostore in začel v njej leta 1825 variti pivo. Leta 1996 je bila stavba (po zaslugi Pivovarne Laško) popolnoma obnovljena v hotel, restavracijo in pivnico. In ko smo že pri pivu – ne pozabite obiskati kipa kralja piva Gambrinusa, ki ga je Pivovarna Laško postavila leta 2000, ob svoji 175-letnici. Pojdimo še v Kaplanijo, kot so nekoč imenovali staro šolo, saj je v njenih prostorih potekal pouk cerkvene šole vsaj od druge polovice 16. stoletja do leta 1774, ko so v Laškem ustanovili trivialno šolo, ki se je nato preselila v Špital. Prav v Kaplaniji je namreč leta 1865 nastal prvi slovenski prevod Shakespearovega Hamleta prej omenjenega prevajalca Šauperla, ki je v tem času kot kaplan služboval v Laškem. V župnišču v Laškem je med letoma 1530 in 1533 bival Primož Trubar, poznejši reformator in oče prve slovenske tiskane knjige Abecedarium. Med znamenitostmi Laškega nikakor ne smete prezreti Weichselbergerjevega dvorca, kjer danes domuje knjižnica, Muzeja Laško s tremi stalnimi razstavami, Gradu Tabor, ki je menda stal že v 11. stoletju in je bil dolga leta v lasti slavnih grofov Celjskih, ter lesenega črnega mostu, izpod katerega se potok Žikovca izliva v Savinjo. Mimogrede, z njim je povezana še ena zanimiva zgodba kraja: most je leta 1923 dal v reklamne namene postaviti in pokriti lastnik nekdanje laške tovarne umetnega škrlja. Po drugi svetovni vojni ga je nadomestil betonski most, ki je dolga leta kazil značilen pogled na Laško. Željo nekdanjih zaljublencev, sprehajalcev in zlasti Laščanov je uresničila Pivovarna Laško s postavitvijo kopije prvotnega lesenega mostu leta 1997. ■

Katja Željan

■ **Izpod lesenega črnega mostu se potok Žikovca izliva v Savinjo.**